

lya» elfogadtatott. Szerzője: Perl Imre VII. o. t. Szavaltak: Kósa, Schleicher, Perl VII. o. t. és Weiner Sándor VIII. o. t. «Gedővár asszonya»-t nagy hatással. Majd következett a pályázatra beérkezett művek bírálatra kiosztása. «Vallás és jellem»-re 1, fizikai tételre 1, tudományos tételre 3, történelmire 2, műfordításra 3, költeményre 5, novellára 3, balladára 3, összesen 22 mű érkezett be.

Hangverseny. A debreczeni áll. főreáliskola ifjusága e hó 27-én tartotta meg a «Margit fürdő» disztermében tánczczal egybekötött hangversenyét. A tanári kar s diszes közönség jelenlétében az ifjusági énekkar kezdte meg a hangversenyt a «vándordallal.» Elismerés illeti Zimmermann Gyula tanár urat, a ki nagy fáradtsággal tanította be. Ezután a zenekar adta elő az «Abránd» cz. dalt igen szépen. Különösen kiváltak: Kohn Béla (viola) Schvarcz József (prima) Lustig Mór (second). A reáliskolai tanulók a szaválást sem hanyagolják el, mert két tanulót állítottak ki maguk közt: Karpós József Kiss József «Jehová»-jának második felével mély hatást tett a közönségre és Krisztiáni Sándor pedig ugyancsak megnevetette a hallgatóságot a sok szinpadai ügyességgel eljátszott «A légy» cz. monológgal. A rendezőség, hogy az est érdekességet még jobban növelje, vendégszereplőket is igyekezett megnyerni. Különösen feltűnt Dóczy Ilona k. a. a ki «Falun» cz. monológot szavalta üde, csengő hangon, bájos kedvességgel és sok szinpadai temperamentummal. Kapott is csokrot és tapsot eleget. Haydnnak egy nehéz quartettjét Pálffy József, Mácsay S., Friedmann J., s Zimmermann Gyula adták elő kifogástalanul. Elismerés illeti Szilágyi Sándor urat a debr. zeneképző e tehetséges növendékét, a ki kitűnően játszott zongorán. A hangverseny s az ezt követő vacsora után táncz következett, a mely csak a hajnali órákban ért véget.

A rozsnyói ág. hitv. ev. főgymnásium Petőfi kör-e apr. 28-án tartotta XXII. rendes ülését Szántó József tanár úr elnöklete alatt. A napirend előtt az elnök úr a körnek tudomására hozza, hogy a 45 frt értékű könyvek, melyet az ifjuság által rendezett koncertből befolyt féljövédelen hozatott, megérkeztek. A kör utasítja a pénztárost, hogy intézkedjék a beköttetésről. A pénz- és könyvtár átvizsgálásával megbízott bizottságnak jelentését a kör tudomásul veszi. Mráz Gusztáv VIII. o. bírálja «A kereszties háborúk okai» czimű értekezést, melyet méltányolni ajánl (II. fokozat). Gindelfinger József Marcell «Ab-

rándozó gyermek»-ét 3-ad rendű eredménnyel szaválja. Zsebik Lajos 2-od rangú eredménnyel szaválja «A munkácsi rab»-ot Jókai Mórtól, Korach Árpád a «Nemzeti dal»-t szaválja másodrangú eredménnyel.

Hangverseny. A löcsei áll. főreáliskola ifjusága folyó hó 20-án a tápintézet javára hangversenyt rendezett a következő műsorral: 1. Konti. Induló «Az eleven ördögből». Játsza a főreáliskolai ifjuság zenekara. 2. Nagy J. «Honfidal». Énekli az ifjusági énekkar. 3. John Lund «A novellette». Menuette. Előadja az ifj. zenekar egy része. 4. Zeller: Dal az Obersteigerből, játsza az egész ifj. zenekar. 5. Thern K. «Társaskörben». Énekli az ifjusági énekkar. 6. Népdalok. Vonós zenekarra összeállította Szent-Istványi. Játsza az ifjusági zenekar. A hangverseny után táncz következett. A mulatságban a város intelligenciájából számosan részt vettek.

A dévai áll. főreáliskola önképzőre által rendezett estély 20-án este ment végbe a dévai Vigadóban. A műsor oly érdekesen volt egybeállítva, hogy a közönség egészen megtöltötte a termet. A dalkör éneke után felolvasás következett, majd az ifjusági zenekar játszott el több zenedarabot, mire a műsor legutolsó és leghosszabb száma, a táncz következett, mely fesztelen jókedvvel a reggeli órákig tartott.

Szerkesztői üzenetek.

Spitzer Ármin. N. Bécskerék. Vörösmarty. **Oméga.** Elég ügyes, de nem nekünk való. **Nem közölhetők,** Tavaszkor. A hűtelen leány. **J. J. Déva.** Dehogy engedik el az érettségi vizsgát, sőt arra akarnak törekedni, hogy minden tanuló jelesen érett legyen a millennium évben. Méltó is volna a millennium megünnepléséhez, hogy azon év «éretteiből» esupa kiváló ember legyen. **Lóvy Ó.** Keeskemét. Köszönjük, onnét már van tudósítónk. **Braun A.** Gyöngyös. Egyes szám ára 10 kr. **Caíus.** Halas. Az új pályázatokat legközelebb ki fogjuk tüzni, mihelyt a szerkesztőségi költözéssel rendben leszünk. **P. Z. Eger.** Verse nem időszerű. **Kaltenecker.** Szombathely. A «Vigasz» a szerkesztőség útján is megrendelhető 1 frtért **D. I. Nagy**on hangulatos kis vers. Kapunk öntől még szebbet is. **Krausz A.** Küldje be.

Kiadóhivatali üzenet.

Hodács Á. Szeged és **Varga E.** Debreczen. A könyvet elküldtük. **Polnik Z.** Eger. Lapját rendszeresen expedáljuk, a postán lehet a hiba. **Szold R.** Galgóc. Leveleiből nem tudjuk megérteni, hogy akarja-e a lapot vagy nem. **Gödri B.** Legközelebb elküldjük. Ne féljen, nem lesz baj.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnásiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-uteza 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek es jutányosan számíttanak.

ZICHY JENŐ GRÓF.

Zichy Jenő gróf.

A kinek arczképét adjuk, az a mult héten nagy utra indult egy kis tudós társasággal. Az utazás ezélja az, hogy az ősmagyarok egykori lakóhelyét föl kutassák, s megállapítsák a magyarok eredetét, származását.

Zichy Jenő gróf óriási költséget szánt eme tudományos fölfedező-utra, melyre egy régészt,

egy történetirót, egy nyelvészt s egy oroszt, a ki az örmény nyelvet érti s kire az örményekkel való érintkezésben lesz szükség, visz magával.

Ha Zichy Jenő grófnak és társaságának sikerül kiváló eredményeket elérni, akkor ugy a gróf, ki lelkesedésből vállalkozott ez utra, valamint kísérete a legnagyobb elismerésre számíthatnak a nemzet részéről. — m.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

SZIGLIGETI EDE.

(1814—1878.)

Irodalmunk egyik kiváló munkását, hazánk legtermékenyebb s legkedveltebb színműróját mutatjuk be olvasóinknak. Mint színműró, mint dramaturg, egyaránt kiváló helyet vívott ki magának iróink gárdájában s méltó arra, hogy neve nemzete emlékezetében örökre fenmaradjon.

Nagyváraddon született 1814-ben, márczius 18-án, előkelő nemesi családból, s miután alsóbb tanulmányait kitűnő sikerrel végezte, Pestre jött, hogy a mérnöki pályára készüljön. Művészi lelkülete azonban, mely már tanuló korában kezdett nyilatkozni, nem találta fel magát a mindennapi élet egyhangúságában, ideális világnézete s élénk képzelete a közönségesnél s megszokottnál eszményibb világot varázsolt eléje. Nála nem annyira az értelem, mint inkább a kedély működött s ezért nem talált kielégítést a reális tudományban. Sokkal felületesebb, sokkal szenvedélyesebb volt ő, semhogy a száraz matematikai tételekbe órákon keresztül mélyedni tudott volna.

Ebredező művészi hajlamai bő táplálékot nyertek a haladó fővárosban s különösen a budai színtársulat akkori jeles tagjainak remek alakításai ellenállhatlanul a színházhoz bilincseltek egész eszmevilágát. Valahányszor Goethét, Schillert, Shakespearet olvasta, mindannyiszor érezte, hogy lelkében valami forr, a minék kifejezésre kell jutnia. Valamint az ifju vak szenvedéllyel merült a regény olvasásába, melyben álmait megvalósulni látja, ugy ő sem tudott szabadulni művészi vágyaitól, melyeknek kielégítése lelkének belső szükségét képezte.

Színész lett. Atyja, kinek nemesi büszkeségét fiának e szerinte lealacsonyító, mondhatni megbecstelenítő foglalkozása kellenél jobban sértette, eltiltotta neki családi nevének használatát.

Ekkor változtatta nevét Szathmáriból Szigligetire, pedig a fény és díszesség, mely a választott nevet később

körülövezte, nem lett volna méltatlan a családi névhez sem. E kellemetlenség, valamint az a keserű tapasztalat, hogy választott pályája követelményeinek nem képes megfelelni, nem tántorította őt el s pillanatnyi esügedését eloszlatta az az édes gyönyör, mi lel-

két a nagy drámairók olvasásakor eltöltötte. Végre 1834-től fogva, miután már korábban is tett költői kísérleteket, hozzáfogott igazi elemének: a színműírásnak műveléséhez.

Rendkívüli termékenysége negyven év alatt több mint 100 eredeti művel ajándékozta meg irodalmunkat s nevét általánosan ismertté tevte. Ezen időtől fogva pályája fokozatosan fényesebb lett s elérte mindazt, a mi után lelke vágyódott s a mit hazánkban akkor elérni lehetett. Művész lett. 1840-ben a Kisfaludy-társaság, 5 évvel később pedig az akadémia, mely több művét jutalommal tüntette ki, választotta tagjává; a színtársulatnak pedig, melybe mint kardalos lépett be, 1841-ben titkára, majd dramaturgiai igazgatójává lett, mely minőségében 1878-ban érte a halál.

Neve örökké élni fog a magyar nemzet emlékezetében s a magyar irodalomtörténetben azon dicsők nevei közt ragyog, kiknek irodalmunk felvirágzását köszöni. Számos költői becsü művével nemesak színi irodalmunkat gazdagította, hanem egy új speciális műfajnak: a népszínműnek megalapítóját tiszteljük benne, melylyel leszoritotta színpadunkról az akkor divatos erkölcs- és izlésrontó német bohózatokat s a magyar nép életéből vett tárgyainak népiesen művészi feldolgozásával a nemzeti művelődés eszközévé tette a színpadot. Tehetségét s hatását fényesen bizonyítja, hogy darabjait felszázzal később is élvezi és kedveli a közönség.

— n — a.

A kard és lant hőse.

— Történeli regény. —

(6.)

Az ifjuság számára írta: GAÁL MÓZES.

A gyermek lelke néhány év alatt nagy változáson ment keresztül, eszmék támadtak benne, melyekről eddig fogalma sem volt, de nem is lehetett. A harszi élet emlékei nem mosódtak ki emlékezetéből, de meghalványultak; hős volt minden őse, ámde a hazának nemcsak hősrre, hanem tudós emberre is volt szüksége. Nagy a kar hatalma, de nagyobb a szellemé, ez a kettő pedig megfér egymás mellett, meg kell félniök . . .

Ott ült a primás asztalánál, közepette nagy tudományú és vitézségű uraknak, kik Pázmány Pétert, a szellemes, vonzó beszédű érseket talán még jobban szerették baráti érintkezésben, mint a szószeiken.

Hallgatta országos ügyekről folyó, olykor komoly és csendes, néha heves vitatkozásait. A nemes Eszterházy Miklós, az ország nádora

különösen érdeklődött az ifju Zrínyi Miklós iránt, gyakrabban szólott hozzá, komolyságát becsülte s nem egyszer megjegyzé:

— Meglássá te kegyelmességed, érsek uram, ebből a fiuból nagyobb ember lesz, mint az apjából.

Pázmány Péter vizsgáló tekintetét reá szegezte az ifjura, szigoruan komoly vonásai megszelidültek, a hatalmas férfiú homlokát előntötte a derü napsugára s halkan sugá a nádornak:

— Ugy szeretem ezt a fiut, pedig előre megmondhatnám, hogy a katolikus vallás nem lel benne olyan buzgó támogatóra, mint a magyar haza.

— Ugy lesz az rendén, érsek uram! — patant fel nemes tüzzel a nádor. Mindennél előbbre való a haza.

Pázmány mosolygott.

— Régi vetélkedésünk tárgya ez, nádor uram. Magam sem mondanék ellene, de meg lehet a kettőt valamelyesképpen igazságos módon egyeztetni.

— Nehezen, érsek uram, igen nehezen . . .

— Nono! Ember az ember és isten teremtménye . . .

— Addig, a míg beléje nem buvik a sátán, akkor aztán megesufoolja isten képe-mását. Nem tetszik nekem, százszor is kimondom, hogy magyar a magyart vallása miatt marja. Nem kellene püspök uraiméknak olyan erősen tüelniök. Bizony mondom, az örökös huza-vonának a magyar haza szép békessége adja meg az arát.

— Rossz pásztor volna az, nádor uram, elhigye kegyelmességed, a ki veszni hagyná juhait, bitangolni az aklát s nem védené meg orv-farkasok támadása ellen. A püspökök nem tehetnek egyebet, mint kötelességüket.

— Csakhogy ebből a fenekedésből táplálkozik a tenger panasz, melylyel elárasztják az országgyűlést, minden leszorul, minden mellékessé válik: török eszi a magyart, zsoldos eszi a magyart, de legislegjobban magyar eszi a magyart. E bizony gyalázat!

A növendék ifju gyakorta hallott Magyarországot két első emberétől ilyenféle vitatkozást. Kipróbált hűségű hazafi volt mind a kettő: első nemes ura az egyik, első főpapja a második; bizalmas tanácsadója mind a kettő a koronás királynak, csakhogy a bécsi udvar katolikus urai jobban hallgattak a főpapra, jobban maga a király is: II. Ferdinánd, ki minden Habsburgi között eddigelé a legszívósabb akarattal sürgette a protestánsok kiirtását.

Milyen megtermékenyítő volt ilyen férfiak társasága a lángelméjű ifjura, kit a mult története, családjának dicsőséges hagyománya, a szeme előtt levő példa egyaránt lelkesített. Nem tartotta ő illendőnek, hogy a komoly férfiak szótárába belekeverje fiatal, avatatlan vélekedését, ámde magában mindig a nádornak adott igazat.

Szent volt előtte a vallás, melyben fölneveltek, védeni kell annak igazságos jogait; ámde ha úgy kívánja Magyarország java, akkor a vallás érdekeinek el kell némuinok, mert vajjon ki tudná bizonyítani, hogy melyik a jobb magyar: katolikus-e vagy protestáns?

Ha megkérdedezed a katolikust, azt mondja:
— Én vagyok.

Ha megkérdedezed a protestánst, azt mondja:
— Én vagyok.

És lehet mind a kettő jó, a minthogy lehet mind a kettő gyarlósággal, gyűlölettel, magáhasznát kereső buzgolkodással teljes.

Ott állott előtte tanuságul a multnak története, abból olvasott, abból tanulta megismerni és szeretni az igazságot. Megtelt a szive melegséggel, lelke előtt lebegett a nagy Mátyás királynak eszményi képe: hadvezért és igazságos királyt látott benne, ki boldoggá tudott tenni egy nagy országot s egy szerencsés nemzetet.

Vajjon ez az eszményi kép lesz-e reá majdan hatással és minő hatással?

(Folytatása következik.)

Néhány ó-kori játék.

— A Tanulók Lapja számára. —

Tudva levő, hogy a régi görögök és rómaiak mily nagy fontosságot tulajdonítottak annak, hogy az ifjuság testi ereje és ügyessége minél tökéletesebb kifejlődést nyerjen. Már a homerosi, a történeti legrégebb korról olvassuk, hogy az ifjak versenyek, testi és erőgyakorlatok útján lettek vitéz, bátor, harcziás férfiakká. Futás, ugrás, dárda- és diszkosz-dobás, ökölvívás mindenütt virágoztak, a görög ifjuság ezekben állandóan gyakorolta magát, a nevelésnek elmaradhatatlan kiegészítő részét tették, sőt a főbb istenek ünnepélyes tiszteletét sem emelhették nagyobb fényvel, mint azzal, hogy ezzel kapcsolatban versenyjátékokat is rendeztek.

Nem ezélem azonban azokról a nagy, ugynevezett nemzeti játékokról szólni, a melyekről amugy is eleget lehet hallani és olvasni, hanem azokról, a melyek az ifjuság mindennapi életében nyújtottak szórakozást, élvezetet. Megláthatjuk ezekből egyuttal azt is, hogy mai

játékaink közül sokat ismertek már az ó-korban, illetőleg onnan eredtek s napjainkban leginkább csak változtattak és tökéletesítették.

A gimnasztikai gyakorlatok közé tartozott a *labdajáték* (szpharisztiké). Ezt az ó-kor orvosai mint testedző játékot életrendi tekintetben is nagyon ajánlották s tényleg mindkét nembeli ifjuság, fiuk és leányok, mint a testi ügyesség és kecsesség kifejtésére szolgáló eszközt nagy előszeretettel üzték. Ifjak és felnőttek pihenést és időtöltést leltek e játékban, a melyet mint általában a gimnasztikai gyakorlatokat bizonyos szabályok szerint tanultak meg és gyakoroltak.

E ezéla a gimnáziumokban (ezek pedig a görög élet szükségletei közé tartoztak, úgy, hogy egyetlen város sem volt gimnázium nélkül, sőt a nagyobbakban több is volt) egy külön tért szenteltek (szphairisztérion, szphairisztra) és egy tanító (szphairisztikósz) oktatta az ifjuságot a labdajáték mesterségében.

A használt labdák bőrből, tollal, gyapjuval és fügemagvakkal töltött különböző színűek voltak. Nagyságra nézve megkülönböztettek: kicsiny, középszerű és igen nagy labdákat. A kicsinyek azonban ismét: legkisebb, valamivel nagyobb és legnagyobb labda elnevezéssel bírtak. A kisebbel és legnagyobbval való játszás között a főkülönbség abban állott, hogy elsőnél a kezeket nem volt szabad a vállnál magasabbra emelni, utóbbiban azonban a fejnél is magasabban.

A játékok különböző neveinek leírása azonban meglehetősen hiányos a régi írónál, úgy, hogy azokról — kevés kivétellel — tiszta képet nem is alkothatunk magunknak. A képekben ránk maradt emlékek pedig majdnem csak üllői női alakok, a melyek egy vagy több labdával való játszással töltik az időt. Egy római fal-festményen pl. látható, hogy három ifju egy szakálás tanító vezetése mellett hat kis labdával játszik és karuk tartása olyan, mint fentebb említettük.

A kis labdával való játékok közé tartozik az ugynevezett *apórrakészis*. A labdát ferde irányban a földre dobták, de ez ruganyosságánál fogva többször felugrott, a mit megszámláltak, azután a játszó kezükkel elkapták és ugyanugy visszadobták első hajtójához. A játszóknak helyükből csak egy kissé volt szabad kimozdulni, és pedig akkor, ha a labda felugrás közben egyenes irányból kitért, különben egy helyben kellett maradniok.

Itt említendő az *urania* névvel nevezett játék is. E játékban a kis labdát lehető magasan a levegőbe dobták s ezt leesés közben a társak-

nak meg kellett fogniok. A kinek kezei közé került, az dobta ismét fel.

Egy más neme a labdajátéknak (tulajdonképpen csak Spártában) az *episzkyrosz*. Ebben a játszó két egyenlő részre osztottak s ezeket egy vonallal (szkyron) választották el egymástól. A játszó minden sora mögött egy vonal jelölte a határt, a meddig a labda elfogásakor hátrálhattak. A labdát letették egy vonalra, egyik játszó elvette és az ellenfél felé dobta. Ezen fél játszóinak a megjelölt határon belül kellett elfogniok és visszadobniok. A játéknak akkor volt vége, mikor valamely fél játszóit a határvonal mögé üzték.

Kevésbé ismeretesek a nagyobb labdákkal való játékok. Természetes, hogy ezekkel — mivel nagyobb erőt igényeltek — nagyobb ifjak is játszottak. A magasba dobás és kifogás volt egyik feladat, a mit minden labdával gyakoroltak. A *korykoszszal* való játék lényege a következő: A szoba tetejéről egy vastagabb kötőszalagon függött le egy gömb, a mely liszttel, fügemagvakkal vagy homokkal volt töltve. A játszó feladata az volt, hogy ezt lassankint mindig gyorsabb meg gyorsabb mozgásba hozza és az erősen visszapatlanó gömböt vagy mellével vagy kezével visszalökje.

A társasjátékok között említendő a *koczkajátékok*. Már Homerosznál olvasunk a *petteiaról*, mint a melynek feltalálója Palamedes; de részletei ismeretlenek. Egy másik neme e játéknak szintén ismeretlen és csak annyi emlék maradt fenn róla, hogy egy öt vonallal megosztott táblán a játszó 5—5 kövecskével harczioltak egymás ellen.

A mai sakkjáték — úgy látszik — a *poleisz paizeinhez*, a *városi játszanhoz* hasonló, a melyben egy mezőkre (városokra vagy vidékekre) osztott koczkán az ellenfelet kövecskéikkel tették *mattá*. — A *kübeiat*, vagy a rómaiaknál a *tesseract* kezdetben 3, később két koczkával játszottak. A legszerencsésebb dobás neve minden koczkajátéknál *Aphrodite* vagy *Venus*, a legrosszabbé pedig *kutya- vagy bordobás*.

A fiatal leányok előtt kedvelt volt az öt koczkával való játék. Ezeket egyszerre a magasba dobták és tenyerök hátsó lapjával ismét felfogták. Neve: pentelithizein.

Nálunk egyes vidékeken ma is nagyban üzik e játékok, természetesen komplikáltabb és némileg változtatott módon csontdarabkákkal. A római ifjuság labdajátékait illetőleg háromfeléről tesznek említést a régi írók. Ezek: a *follis*, egy nagy, levegővel felfújt gömb, a *pila*- és *paganicaval* való játék.

A *datim ludere* (kézről-kézre) kifejezéssel

azt a játékot nevezték, mikor a labdát a magasba dobták, a játszó kezikkel kifogták és visszahajították ismét s a mig nekik tetszett, folytatták. Az *expulsim ludere* (kiütöt játszani) menete nem bizonyos. Valószínűleg az, a melyet Felső-Olaszországban ma is játszanak s körülbelül így: több játszó — ütőpálczával vagy fakarikával kezében — meglehetősen nagy távolságra áll fel egymástól. Egyik közülök a labdát jó magasra feldobja, az ellenfélnek pedig az a feladata, hogy ezt — mielőtt a földre esnék — a nélkül, hogy kezeivel megfogná, röpülés közben visszautsássa az első vagy más játszótársához. E játék az izomerőt és a résztvevők ügyességét épp úgy igényli, mint a mily módosítással — mint több más játék örökségképpen szállt ránk az ó-korból.

A *follis* és *pila* között, mint a játékok harmadik neme, áll a *pagamica*. E labda tollal volt töltve, de nem tudni, hogyan játszottak vele. Bizonytalan, s csak annyi ismeretes, hogy többen játszottak a *trigon* vagy *pila trigonalissal* is. Mikor már némi gyakorlottságuk volt, akkor a labdákat *bal* kézzel dobálták és aztán ezzel is kellett kifogniok. Határozatlan számmal vehettek részt a *harpastummal* (ruganyos labda) való játékban, a melyet görögösen *phainindának* neveztek. Egy játszó tudniillik egy vagy több labdát lehetőleg egyenesen a magasba dobott és azt mindenki igyekezett leesése előtt kifogni. Napjainkban is széltiben ismeretes játék.

Midezen játékokat a játszótéren játszották, a melyeknek éppen ezért *spharisterium* volt a nevök. Különben pedig, miként nálunk, az utcákat és nyilvános tereket Rómában is, főleg a *forumot* az ifjuság igen gyakran felhasználta játéokra. Kedvelt játék volt az ugynevezett *micare digibis*, vagy csak *micare*, a mit Olaszországban *morra* néven ma is játszanak. Két egymással szembenülő játékos egyidejűleg és nagy gyorsasággal feltartotta jobbját és épp oly gyorsan el kellett találniok kinyújtott és hirtelen ismét visszahuzott ujjajknak számát, a mit aztán fennhangon ki is kiáltottak. E játékot egy müncheni képesarnokban levő vázán láthatni, a hol Eros és Anteros tüntetik fel e játék módját. Balkezükben egy pálcának két végét fogják, hogy a játéknak ezen kezükkel való megzavarását megakadályozzák. Az olaszok ma e helyett *bal* kezüket hátuk mögé teszik.

Ime, a játékoknak egy jó részét is az ó-kori görögöktől vettük át, de a melyeket aztán az új kor gyermekei nemzeti, éghajlati és egyéb társas életi viszonyok hatása alatt módosítottak, változtattak.

Gál Kálmán.

Antonius beszéde Caesar holt- teste fölött.

(Shakspeare «Julius Caesar.»)

(Vége.)

Ezen mesteri fogás által egyrészt a rokonszenvet emeli Caesar iránt mind magasabb fokra, másrészt az érdeklődést csiklandozza s mintegy kaczerkodik a tömeg kíváncsiságával és haszonvágával. Nagyon jól tudja, hogy ez az «argumentum fortissimum» s a végrendelet egyszerű felolvasásával nyert ügye lenne, de az ő czéljai sokkal messzebbre terjednek. Nem hajtva a hallgatóság lázas sürgetéseire, tovább üti az izzó vasat és csillapítás örvén valójában csak gyújt:

Nem jó megtudnotok,
Miként valátok Caesartól szeretve.
Ti nem vagytok fa, kő; de emberek
S mint emberek, hallván végrendeletét,
Az lángra gyújt és örületbe hoz.

Erre aztán, mint hideg zuhany hat azon kijelentése, hogy nem olvashatja fel a végrendeletet, mert azok a «derék férfiak», kik Caesart ledöfték, majd bántva érzik magukat. Ezen ironikus jelzővel itt él utoljára, a mi azt bizonyítja, hogy már nincs óvatosságra szüksége, mert az ingerült néptömeget már kezében tartja s kénye-kedve szerint kormányozhatja. Már hallatszanak is a szitkok és átkok a gyilkosok ellen és mind hevesebbé válik a sürgetés, tárja fel előttük a szónok a végrendeletet.

Ezzel átesap Antonius a harmadik momentumra, mely a legnagyobb szerű fortélyt tartalmazza. Az érzelmekre, a könyekre hivatkozik, s míg a tömegben a részvét viharos hullámaint gerjeszti föl, egytall indirekt uton vad szenvedélyeket is kelt. Mint Cicero, kinél a bírák azt hiszik, hogy csak az ő véleményüket mondta, pedig igazán úgy ragadja őket magával: ő is kijelenti, hogy engedelmeskedik a népnek, ő, ki már játsza igazgatja a lelkeket. Leszáll a szöszékről, hogy megmutassa Caesar holttestét.

Itt az indulatfokozás művészetét van alkalmunk csodálni. Antonius a diktátor véres palástján kezdi s ahoz mintegy önkénytelenül, voltaképpen pedig ügyes számításból, fájó reminiscenziákat fűz, melyek a megholt megannyi nagy érdemének tanujelei. Mutogatja a gyilkos török okozta réseket s most már leplezetlenül rárönt az összeesküvőkre:

E helyt a kedvelt Brutus döfte át,
S hogy elvoná az átkozott aczelt,
Im, mint követte Caesar vére, mintegy
Ajtóhoz futva meggyőződni, vajjon
Brutus kopogtat ily barátiatlan?

Most következik ama hely, hol Antonius előveszi az érzelemgerjesztésnek a retorika szerint legerősebb fegyverét: «Contraria juxta se posita magis eluceseunt.» Ha békét ajánlsz, vázold a háboru iszonyatosságait: Antonius is, hogy Brutus szereplését márczius idusán a maga meztelen visszataszítótságában mutassa be, megírató szavakban írja le, mint szerette Caesar Brutust, örző angyalának tekintette, nem is gyilkos ölte meg, hanem a szíve szakadt meg, hogy Brutust is megtámadói között látta; eme rettentő hálátlanságot nem tudta elviselni:

Oh, mily esés volt az, jó honfiak!
Elestem akkor én, ti és mi mind,
Mig véres ármány kérkedett fölöttünk.

E perczet, midőn mindenfelől zokogás és jaggatás tölti be a levegőt, használja fel Antonius arra, hogy hirtelen felrantsa a leplet és ime, előtünik az imperátor véres holtteste. A fájdalom, düh és boszuvágy óriási erővel tör ki most:

— Boszut kell állanunk, boszut! Tova, kutatni! Égess, gyujts, ölj, vágj, ne hagyj egy árulót is életben.

Antonius azonban, ki mint Neptun háromágu szigonyával a zajgó vizeken, úgy uralkodik ékesszólása hatalmával a tomboló tömeg fölött, lecsillapítja a népet. Khaméleonszerűleg más hangot vesz fel, annak tudatában, hogy az indulatok túlesigázása ez irányban mit sem használna. Neki ügyét még jobban meg kell erősíteni. Ravasz fogással még közelebb férközik a hallgatóság szívéhez, kijelentvén, hogy ő nem szónok, miként Brutus,

Hanem, miként ismertek, egyszerű
Őszinte ember, a ki szeretém,
Barátomat s ezt jól tudák azok,
Kik róla nyilván szólni engedének.

Ez is éles vágás az összeesküdtek ellen, a mennyiben körmönfont, számító gazembereknek tünteti fel őket, ellentétben önmagával. És midőn e kijelentése által: lenne csak Brutus az ő helyén, már kő kövön nem lenne Rómában — még jobban befeketíti ellenfeleit: Antonius végképpen megnyerte a plebs törhetlen bizalmát és szeretetét. A tömeg zúg, fel akar lázadni és gyujtogatni. Erre várt ő, elérkezett a válságos pillanat és a szikra, mely fellobbant, az olaj, mely sisteregve lángra lobbant:

Caesar végrendelete. Erről a hallgatóság már el is feledkezett, a mi tanujele annak, mint tudta az eszes Antonius akarata szerint szinte pórázon vezetni a sokaságot.

Fel is olvassa. A nagy férfit 75 drachmát hagy minden egyes lakosra, temérdek földét, a Tiberen inneni kerteit és dus ültetvényeit mind a rómaiaknak és utódaiknak birtokává teszi:

Ez volt Caesar: mikor jön más hasonló!

Mint már fentebb említém: ez a legdöntőbb érv. Caesar végrendelete már önkényt véres, irtóztatós megtorlást von maga után. Antonius most már, ha akarná sem lenne képes gátat vetni ezen feltarthatatlan vizárnak, eme dörgelemes lavínának, mely borzasztó erővel söpreni el Caesar gyilkosainak hatalmát s vele a korhadt köztársasági rendszert is. Ő bevégezte feladatát, győzelmet aratott s diadaltól ittasan kiálthat fel:

Most hadd lobogjon! Balság! oldva vagy,
Menj, merre tetszik.

Krausz Aladár.

Gyermekismerőseim.

V. Az osztály árvája.

Az egész osztályban a legszegényebb fiu volt a kis Horvát Gáspár. Czipőit bizony nem az ő lábára szabta a suszter, s a kitől kapta, az sem lehetett valami gazdag ember, mert oldalt s alul, csucán, sarkán meglátszott annak a közmondásnak az igazsága, hogy: a mit használnak, az kopik. Viseltes vékony felöltője talán kétszer is összeéert volna rajta s pompásan betakarta folytonossági hiányokban nagy mértékben szenvedő nadrágját. De esinos arca s kezei mindig oly tiszták, fehérek voltak, mintha előkelő gazdag ember fia s nem szegény mesterember árvája volna.

Az atya szabó volt s még korábban meghalt, mint édes anyja. Ez a gyenge kis asszonyka valamikor jobb napokat látott: de azután is bátran megküzdött a sorssal, midőn atya leve vette róla a kezét, mert szabóhoz ment nőül. Pedig hát Horvátné atya is szabó volt, csak hogy ő már meggazdagodott — két háromemeletes háza volt a fővárosban — s azért lenézte a szorgalmas, derék Horvátot, leányát pedig valami gazdag, előkelő urnak akarta nőül adni, hogy vele ő is emelkedhessék. Leánya boldog lett, de szegény; atya pedig felhagyott a szabósággal és pár évig nagy uraságot játszott, míg a két ház rá nem ment.

Igy történt, hogy mikor a kis Gáspár árva lett, a nagyapa is koldusbotra jutott. De azért magához vette az árvát s gyengéden bánt vele. Persze most már nem akart visszatérni régi mesterségéhez s inkább a városnál díjnokoskodott. Látta, hogy Gáspárnak kitünő tehetsége s nagy kedve van a tanulásra, hát beadta a gimnáziumba. Már elemi iskolás korában is segített nagyapjának másolni s így iskolai dolgait ugyan tisztességesen, de nem valami fényes sikerrel végezte.

Igy történt, hogy az első félévben nem kapott tandíjmentességet. De honnan vegyen ő egyszerre 18 frtot? Eljött a végső határnap, mikor a tandíjat le kellett fizetni. Horvát Gáspár a felszólításra felénken mondta, hogy a nagyapa most nem tud fizetni, de apró részletekben meg fogja fizetni, csak az igazgató ur türelemmel legyen.

A törvény azt mondja, hogy a ki nem fizet tandíjat, annak az iskolából ki kell maradnia. Az igazgató tudtára adta ezt az osztálynak s mert ő neki be kellett számolnia a tandíjakról az állampénztárnak, a tandíjat is irgalom nélkül be kellett hajtania, vagy a nem fizetőt a tanulók sorából kitörülni.

Nagyon jó ember volt az igazgatónk s midőn a kis Horvát Gáspár szomorú arczáról leolvasta, minő csapás volna rá nézve, ha az iskolából ki kellene maradnia, segíteni akart rajta. Hozzám fordulva kérdé:

— Milyen fiu Horvát Gáspár?

— Nagyon jó fiu, igazgató ur: Szorgalmas, csendes s nagyon szegény.

— Mi a nagyapád foglalkozása? — kérdé a fiuhoz fordulva.

— Díjnok a fővárosnál s másolunk is, ha a jó emberek adnak munkát.

— Te is másolsz, édes fiam?

— Igen, segíték nagyapának; mert bizony már gyengék a szemei.

— Ugy! Ilyenformán nem sokat tanulhatsz otthon, szólt az igazgató elgondolkozva. Aztán egy gondolatától megragadva, az osztályhoz fordult s így szólt:

— Fiuk! Társatok, Horvát Gáspár, a törvény szigora szerint az osztályban nem maradhat. Én azonban adok neki három napi határidőt a tandíj lefizetésére. Szeretnétek-e, ha tovább is köztetek maradhatna?

— Szeretnénk, nagyon szeretnénk! szóltak a fiuk.

— Ha szeretitek, úgy jó szívetek bizonyosan talál módot, miként társatok meg köztetek Horvát Gáspárt! szólt az igazgató és eltávozott.

Antonius beszéde Caesar holttesté fölött.

(Shakspeare «Julius Caesar.»)

(Vége.)

Ezen mesteri fogás által egyrészt a rokonszenvet emeli Caesar iránt mind magasabb fokra, másrészt az érdeklődést csiklandozza s mintegy kaczerkodik a tömeg kíváncsiságával és haszonvágával. Nagyon jól tudja, hogy ez az «argumentum fortissimum» s a végrendelet egyszerű felolvasásával nyert ügye lenne, de az ő ezéjzai sokkal messzebbre terjednek. Nem hajtva a hallgatóság lázas sürgetéseire, tovább üti az izzó vasat és csillapítás örvén valójában csak gyújt:

Nem jó megtudnotok,
Miként valátok Caesartól szeretve.
Ti nem vagytok fa, kő; de emberek
S mint emberek, hallván végrendeletét,
Az lángra gyújt és örületbe hoz.

Erre aztán, mint hideg zuhany hat azon kijelentése, hogy nem olvashatja fel a végrendeletet, mert azok a «derék férfiak», kik Caesart ledöfték, majd bántva érzik magukat. Ezen ironikus jelzővel itt él utoljára, a mi azt bizonyítja, hogy már nincs óvatosságra szüksége, mert az ingerült néptömeget már kezében tartja s kénye-kedve szerint kormányozhatja. Már hallatszának is a szitkok és átkok a gyilkosok ellen és mind hevesebbé válik a sürgetés, tárja fel előttük a szónok a végrendeletet.

Ezzel átesap Antonius a harmadik momentumra, mely a legnagyobb szerű fortélyt tartalmazza. Az érzelmekre, a könyekre hivatkozik, s míg a tömegben a részvét viharos hullámai gerjeszti föl, egyttal indirekt uton vad szenvedélyeket is kelt. Mint Cicero, kinél a bírák azt hiszik, hogy csak az ő véleményüket mondta, pedig igazán úgy ragadja őket magával: ő is kijelenti, hogy engedelmeskedik a népnek, ő, ki már játszva igazgatja a lelkeket. Leszáll a szószelekről, hogy megmutassa Caesar holttestét.

Itt az indulatfokozás művészetét van alkalmunk csodálni. Antonius a diktátor véres palástján kezdi s ahoz mintegy önkénytelenül, voltaképpen pedig ügyes számításból, fájó remniszcenciákat fűz, melyek a megholt megannyi nagy érdemének tanujelei. Mutogatja a gyilkos török okozta réseket s most már leplezetlenül ráront az összeesküvőkre:

E helyt a kedvelt Brutus döfte át,
S hogy elvoná az átkozott aczelt,
Im, mint követte Caesar vére, mintegy
Ajtóhoz futva meggyőződni, vajjon
Brutus kopogtat-ily barátiatlan?

Most következik ama hely, hol Antonius előveszi az érzelemgerjesztésnek a retorika szerint legerősebb fegyverét: «Contraria juxta se posita magis elucescunt.» Ha békét ajánlsz, vázold a háboru iszonyatosságait: Antonius is, hogy Brutus szereplését márczius idusán a maga meztelen visszataszítósságában mutassa be, megiató szavakban írja le, mint szerette Caesar Brutust, örző angyalának tekintette, nem is gyilkol ölte meg, hanem a szive szakadt meg, hogy Brutust is megtámadói között látta; eme rettentő hálátlanságot nem tudta elviselni:

Oh, mily esés volt az, jó honfiak!
Elestem akkor én, ti és mi mind,
Míg véres ármány kérékedett fölöttünk.

E percet, midőn mindenfelől zokogás és jajgatás tölti be a levegőt, használja fel Antonius arra, hogy hirtelen félrántsa a leplet és ime, előttük az imperátor véres holtteste. A fájdalom, düh és boszuvágy óriási erővel tör ki most:

— Boszut kell állanunk, boszut! Tova, kutatni! Égess, gyujts, öl, vágj, ne hagyj egy árulót is életben.

Antonius azonban, ki mint Neptun háromágu szigonyával a zajgó vizeken, úgy uralodik ékesszólása hatalmával a tomboló tömeg fölött, lecsillapítja a népet. Khaméleonszerűleg más hangot vesz fel, annak tudatában, hogy az indulatok tulesigázása ez irányban mit sem használna. Neki ügyét még jobban meg kell erősíteni. Ravasz fogással még közelebb férközik a hallgatóság szívéhez, kijelentvén, hogy ő nem szónok, miként Brutus,

Hanem, miként ismertek, egyszerű
Őszinte ember, a ki szeretém
Barátomat s ezt jól tudák azok,
Kik róla nyilván szólni engedének.

Ez is éles vágás az összeesküdtek ellen, a mennyiben körmönfont, számító gazembereknek tünteti fel őket, ellentétben önmagával. És midőn e kijelentése által: lenne csak Brutus az ő helyén, már kő kövön nem lenne Rómában — még jobban befeketíti ellenfeleit: Antonius végképpen megnyerte a plebs törhetlen bizalmát és szeretetét. A tömeg zúg, fel akar lázadni és gyujtogatni. Erre várt ő, elérkezett a válságos pillanat és a szikra, mely fellobbant, az olaj, mely sísteregve lángra lobbant:

Caesar végrendelete. Erről a hallgatóság már el is feledkezett, a mi tanujele annak, mint tudta az eszes Antonius akarata szerint szinte pórázon vezetni a sokaságot.

Fel is olvassa. A nagy férfiu 75 drachmát hagy minden egyes lakosra, temérdek földét, a Tiberen inneni kerteit és dus ültetvényeit mind a rómaiaknak és utódaiknak birtokává teszi:

Ez volt Caesar: mikor jön más hasonló!

Mint már fentebb emlitem: ez a legdöntőbb érv. Caesar végrendelete már önkényt véres, irtóztos megtorlást von maga után. Antonius most már, ha akarná sem lenne képes gátat vetni ezen feltarthatatlan vizárnak, eme dörögdelmes lavinának, mely borzasztó erővel söpröndi el Caesar gyilkosainak hatalmát s vele a korhadt köztársasági rendszert is. Ő bevégezte feladatát, győzelmet aratott s diadaltól ittasan kiálthat fel:

Most hadd lobogjon! Balság! oldva vagy,
Menj, merre tetszik.

Krausz Aladár.

Gyermekismerőseim.

V. Az osztály árvája.

Az egész osztályban a legszegényebb fiu volt a kis Horvát Gáspár. Czipőit bizony nem az ő lábára szabta a suszter, s a kitől kapta, az sem lehetett valami gazdag ember, mert oldalt s alul, csucsán, sarkán meglátszott annak a közmondásnak az igazsága, hogy: a mit használnak, az kopik. Viseltes vékony felöltője talán kétszer is összeért volna rajta s pompásan betakarta folytonossági hiányokban nagy mértékben szenvedő nadrágját. De csinos arca s kezei mindig oly tiszták, fehérek voltak, mintha előkelő gazdag ember fia s nem szegény mesterember árvája volna.

Az atyja szabó volt s még korábban meghalt, mint édes anyja. Ez a gyenge kis asszonyka valamikor jobb napokat látott: de azután is bátran megküzdött az orssal, midőn atyja levelette róla a kezét, mert szabóhoz ment nőül. Pedig hát Horvátné atyja is szabó volt, csak hogy ő már meggazdagodott — két háromemeletes háza volt a fővárosban — s azért lenézte a szorgalmas, derék Horvátot, leányát pedig valami gazdag, előkelő urnak akarta nőül adni, hogy vele ő is emelkedhessék. Leánya boldog lett, de szegény; atyja pedig felhagyott a szabósággal és pár évig nagy uraságot játszott, míg a két ház rá nem ment.

Igy történt, hogy mikor a kis Gáspár árva lett, a nagyapa is koldusbotra jutott. De azért magához vette az árvát s gyengéden bánt vele. Persze most már nem akart visszatérni régi mesterségéhez s inkább a városnál dijnokoskodott. Látta, hogy Gáspárnak kitünő tehetsége s nagy kedve van a tanulásra, hát beadta a gimnáziumba. Már elemi iskolás korában is segített nagyapjának másolni s így iskolai dolgait ugyan tisztességesen, de nem valami fényes sikerrel végezte.

Igy történt, hogy az első felévben nem kapott tandijmentességet. De honnan vegyen ő egyszerre 18 frtot? Eljött a végső határnap, mikor a tandijat le kellett fizetni. Horvát Gáspár a felszólításra félénken mondta, hogy a nagyapa most nem tud fizetni, de apró részletekben meg fogja fizetni, csak az igazgató ur türelemmel legyen.

A törvény azt mondja, hogy a ki nem fizet tandijat, annak az iskolából ki kell maradnia. Az igazgató tudára adta ezt az osztálynak s mert ő neki be kellett számolnia a tandijakról az állampénztárnak, a tandijat is irgalom nélkül be kellett hajtania, vagy a nem fizetőt a tanulók sorából kitörölni.

Nagyon jó ember volt az igazgatónk s midőn a kis Horvát Gáspár szomorú arczáról leolvasta, minő csapás volna rá nézve, ha az iskolából ki kellene maradnia, segíteni akart rajta. Hozzám fordulva kérde:

— Milyen fiu Horvát Gáspár?

— Nagyon jó fiu, igazgató ur. Szorgalmas, esendes s nagyon szegény.

— Mi a nagyapád foglalkozása? — kérde a fiuhoz fordulva.

— Dijnok a fővárosnál s másolunk is, ha a jó emberek adnak munkát.

— Te is másolsz, édes fiam?

— Igen, segíték nagyapának; mert bizony már gyengék a szemei.

— Ugy! Ilyenformán nem sokat tanulatsz otthon, szólt az igazgató elgondolkozva. Aztán egy gondolattól megragadva, az osztályhoz fordult s így szólt:

— Fiuk! Társatok, Horvát Gáspár, a törvény szigora szerint az osztályban nem maradhat. Én azonban adok neki három napi határidőt a tandij lefizetésére. Szeretnétek-e, ha tovább is köztetek maradhatna?

— Szeretnénk, nagyon szeretnénk! szóltak a fiuk.

— Ha szeretitek, ugy jó szívetek bizonyosan talál módot, miként tartsátok meg köztetek Horvát Gáspárt! szólt az igazgató és eltávozott.

Az igazgató távozása után mély csend lett, a melyet időnkint a szegény kis árva zokogása zavart meg, a kire társai igaz részvétellel tekintettek. Az óra elmúlt s én abban a biztos reményben távoztam az osztályból, hogy az én jó fiacskáim segíteni fognak társukon.

Reményemben nem is csalatkoztam: A mint a tanári szobába léptem, nyomban követett Barna Artur, az osztály legkitünőbb tanulója és ragyogó szemekkel, bizalommal fordult hozzám.

— Tanár ur, kérem szépen az osztály nevében, engedje meg, hogy magunk között összegyűjthessük Horvát Gáspár tandíját.

Tudtam, hogy az igazgató ur is erre gondolt, midőn a fiuk jó szívére hivatkozott s azért habozás nélkül megengedtem. Végre megtehetette volna az igazgató ur, meg én is, hogy egy jó fiut megmentsünk: de épp azt akartuk, hogy a fiuk maguk találjanak arra módot.

— Jól van, fiam, a gyűjtést megengedjük: de azzal a kikötéssel, hogy külön erre a célra szülőitektől nem szabad egy fillért sem kérnetek.

— Oh, kedves tanár ur, felelt Barna Artur, nem kérünk erre egy fillért sem. Hiszen hatvanan vagyunk s vannak közöttünk, a kik husz krajczárt is kapnak uzsonna-pénzt. Elhatároztuk, hogy mindenki két napi uzsonna-pénzét odaadja. S van néhányunknak házi perselyében is pénz, szüleinket megkérjük, hogy azt erre a célra fordíthassuk.

— Az isten áldjon meg, édes fiam!

— Másnap, midőn az iskolába mentem s az osztályon végig tekintettem, Horvát Gáspárt nem láttam helyén.

Az osztály hangulata ünnepélyes, de egyuttal szomorú volt. Barna Artur szólásra jelentkezett s midőn az engedélyt megadtam, így szólt:

— Kérem szépen tanár ur, összegyűjtöttük Horvát Gáspár tandíját, kegyeskedjék átvenni tőlem.

— Jól van, fiam, ti úgy cselekedtetek, mint jó szívű fiukhoz illik, az isten meg fog áldani benneteket. De hol van Horvát Gáspár?

— Nem mert eljönni az iskolába, szólt egy másik fiu, a ki Horvátal egy házban lakott, mert szegényli magát.

Azonnal intézkedtem s a fiut az iskolaszolga bevezette a terembe. Szemeit lesütve, félénken állott meg az ajtóban.

— Lépj közelébb, Horvát Gáspár, szóltam hozzá szelíden. Nem kell szégyenkezned szegénységed, sem osztálytársaid jósága miatt. Reátok, fiaim, büszke vagyok. Te, Horvát Gáspár, úgy iparkodjál, hogy osztálytársaidnak

büszkesége légy. Szeressétek egymást, segítsetek egymáson, hisz mindnyájan egy nagy családnak a tagjai vagytok. Most menj a helyedre fiam: légy jó, iparkodjál. A ki maga is törekszik, azt az isten is segíti.

Biz én nem tudom leírni azt a jelenetet, a mi erre következett. Képzeljétek el magatok, kedves olvasóim, mily örömmel foglalta el Horvát Gáspár helyét és társai mily szeretettel fogadták körükbe őt.

Horvát Gáspárnak a második félévben s azután is már nem kellett tandíjat fizetnie, mert kitünő tanuló lett s minden osztályt a legszebb sikerrel végeztet el. Tanulótársaival a legbensőbb szeretet fűzte össze, sem ezek nem éreztették soha, mit tettek vele, sem ő nem felelte s a társadalomban előkelő állást foglalt el, ebben az intézetben alapítványt tett, abból a célból, hogy egy szegény, de szorgalmas tanulónak anyagi helyzetét s tanulását megkönnyítse.

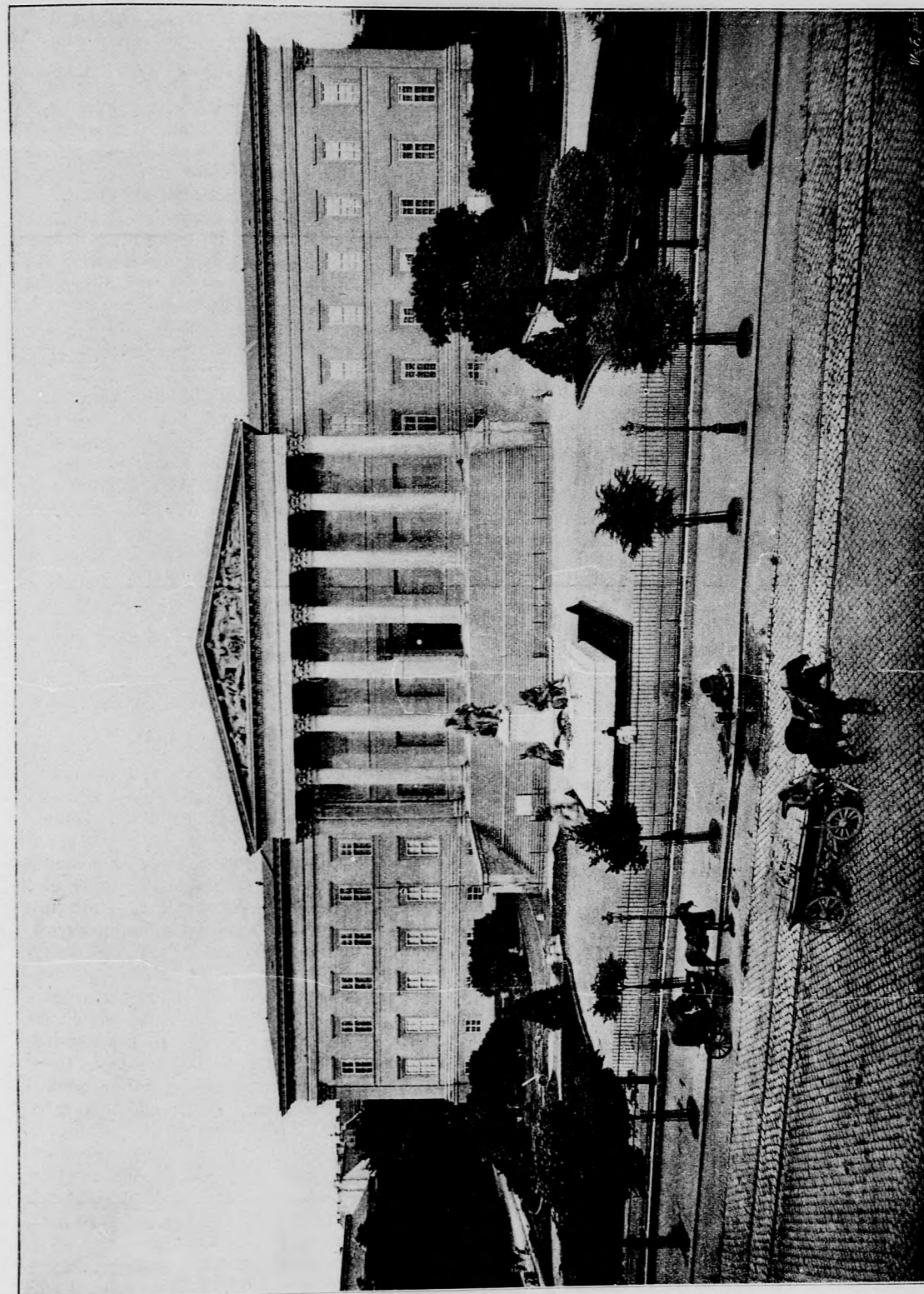
Anti bácsi.

Répükhöz.

Az ifju és folyton szépülő fő- és székváros egyik monumentális és legszebb épületét ábrázolja képünk. A *nemzeti muzeum* épülete ez, az előtérben Arany Jánosnak, a legkiválóbb magyar költők egyikének szobrával. Az épület 1837-től 1847-ig készült, hossza 108 méter, szélessége 70 méter, magassága pedig 24 méter. A homloképület nyolcz hatalmas korinthusi oszlopon nyugszik, melyet allegorikus alakokkal tarkított csoportok díszítenek. Belsejébe márványfalakból készült lépcsőház vezet, melynek csarnokát Lotz és Than történelmi festményei díszítik. Az épületet, mely egyszerűségében nagyszerű és nagy hatású alkotás, Pollák Mihály terve szerint készítették.

A nemzeti muzeumban van a képtár, régiségtár, természetrajzi szertár, a könyvtár és a Deák-szoba. Ott tartja üléseit a magyar főrendiház is, míg az új országház elkészül.

A nemzeti muzeum egy óriási parkban fekszik, a mely egyike a leglátogatottabb budapesti üdülő helyeknek. E parkban Arany J. nagy, monumentális szobrán kívül több kisebb szobor is van, mint a Kisfaludy Károlyé, Kazinczyé, Köleseyé, Berzsényié s ide került legújabbban a Tomori Anasztáz által ajándékozott bronz Apolló-szobor is.

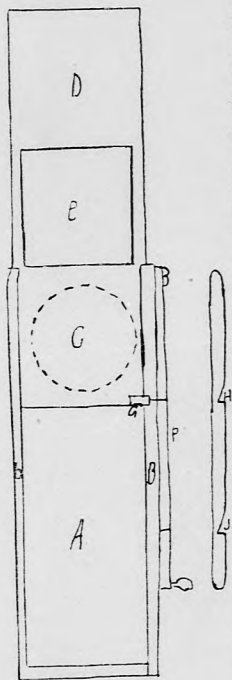

A NEMZETI MUZEUM BUDAPESTEN.

3 amateur-fotografálásról.

I. Idő- és pillanatnyi felvétel.

Midőn a Tanulók Lapjában nem rég az amateur-fotografálást ismertették, szó volt arról, hogy vigyázzunk a felvételnél, hogy meddig tesszük ki az érzékeny lemezt a fény hatásának. Ezt a következővel kell megtoldani: Néha, ha a nap erősen süt s felvételt akarunk csinálni, sok volna, ha több másodpercig hagynók az érzékeny lemezt fényhatásnak kitéve s a kép elromlanék: ilyen esetekre csináltak pillanatnyi zárókat, melyek az objektivre erősíthetők.

Ilyen kezdetleges, de azért használható pillanatnyi zárót magunk is készíthetünk magunknak. Gothard Jenő erről «Fotografia» című könyvében így szól: «Körülbelül négyszer olyan hosszú s megfelelő széles deszkára, A, mint a milyen az objektiv nyílása, két oldalt ugyanabból a deszkából keskeny csatornát, B ragasztunk vagy szegezünk fel. A deszka közepére az objektiv nyílásánál egy gondolattal kisebb kerek nyílást metszünk, melynek megfelelően a hátsó oldalra kemény papirosból összeenyvezett s az objektiv fedelére tehető gyűrűt ragasztunk úgy, hogy az egész készülék az objektivre erősíthető legyen. Most még másik, valamivel vékonyabb deszkából olyan darabot,

D vágunk ki, a mely a csatornában teljesen szabadon mozoghat; erre is nyílást, E, vágunk, mint az ábrán látható. Még el kell készíteni az egyszerű megakasztót, F, a rajz szerint, hogy a vele mozgó lemezt meg lehessen akasztani s a kellő pillanatban leejteni. Jó, ha kis közbeeső akasztó-fog is van rajta, H, hogy az objektivet a beállítás alkalmával nyitva tartassuk».

Ezen pillanatnyi zárókat czélszerűbb módon is készítették, hogy kevesebb helyet foglaljon el, de mind az előbbin alapszanak. Azonkívül a záró gyorsaságát is különbözővé tették, így például van egy pillanatnyi záró, melynek gyorsasága 1—2 másodperctől $\frac{1}{2000}$ másodperczig tart.

II. Kézi kamara.

Néha olyan helyzetbe jutunk, hogy nem lehet a háromlábú állványt felállítani, vagy nincs elég időnk, vagy kellő helyünk hozzá. Hogy tehát ilyen esetben is lehessen felvételt eszközölni, készítettek kézi kamarákat, más néven lesi készülékeket, mert mintegy lesből kapjuk le a képeket, hogy az, a kit levezünk, észre sem veszi. A kézi kamaráknak két fenn említett tulajdonságán kívül következő tulajdonságai is vannak: 1. A lemez nincs a homályos üveg helyén, mert az utóbbi a készülék felső lapján egy ajtó kinyitásával látható, mely homályos üvegre a képet egy tükör vetíti s a kép egyenesen jelenik meg; azonkívül a legtöbb kézi kamarába több lemezt lehet egyszerre betenni (pl. van egy, melybe 30-at). 2. Aztán némely gépnél a következő szerkezet van a kintartás idejére nézve: két gomb van, az egyik a pillanatnyi, a másik az időfelvételre. 3. A pillanatnyi felvételt egy rugó meghuzásával gyorsíthatjuk; az időfelvételnél addig tart a kintartás ideje, a meddig ujjunkkal a gombot lenyomva tartjuk. 4. Végre néha a kézi kamarát is lehet állványra erősíteni.

Kőrösi Pál.

* Szálló igék értelmezése.

1. Ismerd meg magadat.

Apollonnak fényes temploma volt Delphoi-ban. A templomba vezető ajtó fölött két szó volt olvasható, a melyeknek értelme: Ismerd meg magadat.

A közhiedelem azt tartotta, hogy e tanítást az isten maga adta az emberiségnek s e nyilatkozattal ismételtlen találkozunk a legrégebb kor emlékeitől kezdve napjainkig, mint olyan-nal, a mely minden egyesre kiváló jelentőséggel bír.

E nyilatkozat magyarázatánál abból a magyar példaszóból indulunk ki, a mely így hangzik: «Másnak szemében a szálkát is, magáéban a gerendát sem látja meg». Igen. Az emberi ítélet legkönnyebben válik helytelenné önmagát illetőleg. Mert az ember a saját dolgaiban gyakran letér a józanság és a helyes belátás útjáról, önmaga iránt fölöttebb kiméletes, elnéző, holott mások tetteinek szigorú és kérlelhetetlen bírálója és magát sokkal jobbnak tartja, mint a minő valóban.

Ez pedig nagyon is természetes.

Az ember önmagát szereti leginkább, túlbecsüli a saját jó tulajdonait, érdemeit, gyakorta szemet huny hibáira. Örömmel hallgatja mások

dicséző szavait, a melyeket igen sokszor voltaképpen csak a számító hizelgés mondat el s készpénznek veszi, igazságnak véli a könnyen elcsábító szavakat.

Önként következik aztán, hogy az ilyen ember a saját tetteinek értékét a maga rózsaszínű szemüvegén át nézve, nem bír fölemelkedni a jónak és rosznak, az igaznak és nem igaznak valódi ismeretére s így sem a magánéletben, sem a társadalmi vagy a közéletben nem tud a helyes irányban működni.

Igyekeznünk kell hát minden erővel, hogy behatoljunk lelkünk legbensőbb rejtekébe, ismerjük meg képességeinket, arravalóságunkat, ne tekintsük egyszerű baklövésnek a mi már hibánk s ne hibánkknak, a mi már vétek vagy éppenséggel bűn. Tetteink indító okát és czélját vegyük a legszigorubb mérték alá s ne vonakodjunk belátni tévedéseinket, mert ezek beismerése már fél javulás.

2. Hígyj, de nézd meg, kinek.

Phaedrus, az ismert római meseíró, harmadik könyvének tizedik meséjét e szavakkal kezdi: «Veszedelmes hinni és nem hinni», magyarul szólva: hígyj, de nézd meg, kinek.

Nagyon különbözők vagyunk mi, emberek. Először látunk valakit, azt sem tudjuk, kicsoda, micsoda, egészen idegen előttünk; nem vizsgáljuk, ha vajjon méltó-e arra, hogy bizalmunkban részesítsük, gondtalanul kitarjuk előtte szívünket, elmondjuk neki egész életünk történetét, el viszonyainkat, megismertetjük legelrejtettebb gondolatainkkal, a nélkül, hogy bárminő alapos indító ok ösztönözne. Máskor ismét az az eset, hogy valakivel évek hosszú során át vagyunk együtt, ezer meg ezer alkal-munk van arra, hogy kiismerjük, nem egy izben arra a meggyőződésre jutunk, hogy csak nemes czélokért küzd; látjuk, hogy távol van tőle minden haszonlesés, hogy kitűnő család-apa, derék honpolgár, szorgalmas munkás, becsületes ember és mégis a tartózkodás bizonyos nemével viselkedünk irányában s még száz más hasonló társa iránt, titkoljuk előtte gondolatainkat, elzárjuk érzelmeinket, pedig méltó volna arra, hogy meghitt barátunkká tegyük.

Akár az első, akár a második esetet tekintjük, egyként hibásnak kell ítélnünk az eljárást s helyesnek csak azt a harmadikat, hogy nem vagyunk ugyan bizalmatlankodók, de nincsen is mindenki előtt legott az ajkunkon, a mi a szívünkön.

Fontoljuk meg, hogy a ki senkiben sem bízik, az hibát követ el az emberiséggel szemben, megvonja magától azt, a mi az örömet gya-

korta megkésztet, a fájdalmat és bánatot megapasztja, tudniillik a bizalmat. Rideggé, vagy éppenséggel elviselhetetlenné válik az élet, ha senkink sincs, a kivel megoszthatnók a szerencsét, a boldogságot, az örömet, — ha nincs, a ki megvigasztaljon, ha szenvedünk, — ha nincs olyan, a ki erőt adjon a fájdalom elviselésére. A szerencsétlenség sokkal nagyobb, ha magunkra vagyunk utalva, ha tudjuk, hogy nem érdeklődik irántunk senki sem, — másfelől pedig szerencsénk, megelégedésünk csak nő, csak gyarapszik, ha tudjuk, hogy a mi örö-münkkel másnak is örömet okozunk, ha lelkesíthet az a tudat, hogy a mi jólétünk indító oka embertársaink javának is. Sőt jogtalan is a bizalmatlan az emberiség iránt, mert azt bizonyítja idegenkedésével, hogy lenézi embertársait s éppen mert nem méltányolja az emberi méltóságot, érdemet, ezáltal egyszersmind önmagáról is tagadhatatlanul szegénységi bizonyítványt állít ki erkölcsi tekintetben.

Csakhogy e bizalom ne legyen az esetleg műve. Mielőtt valaki iránt a közlékenység minden eszközt fölhasználnók, mielőtt megismeretnők bensőnkkel, szükséges figyelemmel lennünk arra, ha vajjon az illető megérdemli-e a bizalmat, a föltétlen közlékenységet, vajjon nem fog-e visszaélni a bizalommal s nem magunknak ártunk-e inkább, mintsem másoknak hasznára lehetnénk.

Ha pedig kétségtelenné vált előttünk, hogy a szív, melyet részesévé akarunk tenni, érdemes reá, akkor egy pillanatig se késsünk a bizalommal s tartsuk, őrizzük meg azt a résztvevő szívet magunknak drága kincs gyanánt.

3. Kiki maga szerencsájének kovácsa.

Kétségtelen dolog, hogy minden józanul gondolkodó embernek az a legfőbb törekvése, hogy lehetőleg boldog legyen.

Igaz, hogy az ember nem mindig uralkodhatik a viszonyokon, sőt ezek nem egyszer másfelé sodorják, mint a hová és a mire törekszik, de azért mégis sok igazságot rejt magában ama főnnebbi példaszó.

Mert a benső boldogságot kiki maga teremtheti meg magának. Szellemi képzettségét megadja a szorgalmas tanulmány, lelkiismeretes fölhasználása mindazoknak az eszközöknek, a melyek által szellemét kifejlesztheti. Erkölcsi tekintetben a legmagasb fokot érheti el, ha leszoktatja magát hibáiról s az ellenkező erőnyeket gyakorolja, ha távol tartja magát az oly társaságoktól, a melyek erkölcsi tisztaságát veszélyeztethetik.

Az ember külső javának is nagy részben

9 11 5

önmaga az előmozdítója. Ha valaki életpályát választott magának, a melyet tehetségeihez, kívánalmaihoz, viszonyaihoz alkalmasnak ítél, maradjon meg rajta szigorú állhatatossággal. Az illető életpályán való kitartó szorgalom egyre gyarapítja a vagyont, ha képesek vagyunk a már megszerzettek okos fölhasználására. Takarékoság utján nem nehéz megőrizni a már meglévő vagyont, előrelátás és helyes tervezés által pedig bizonyára gyarapítani is lehet. Az egészség is sok esetben az ember kezében van. A mérsékletes életmód, az ártalmas külső befolyások kerülése az egészség föntartásának alapföltétele. S ha az egészség megingott, a kellő időben és mértékben alkalmazott orvosi segítség, az orvosi rendeletek pontos megtartása számos esetben állítja helyre az egészséget.

Az erő, kitartás, tevékenység biztosítja az emberi élet boldogságát. Végzetes tévedés, ha mindenhatóan képzeljük emberi erőnket, de nem kevésbé válik végzetessé az emberi képesség olyszerű kicsinyítő lenézése, a mely lealacsonyítja az emberi méltóságot, szabad akaratot.

Ily értelmezés mellett lehetetlen át nem látnunk, mennyi igazság van a czimül tett közmondásban.

d—o—r.

Sophokles.

— Irta: Boros Gábor dr. —

(4. folytatás.)

1. *episodion* (216—462.) Oidipos megátkozván Laios gyilkosát, fölkéri a kart, támogassa őt a gyilkos fölkatatásában. A kar biztosítja a királyt, hogy ő teljesen ártatlan, nem tud semmiről s tanácsolja, hogy Teiresiaszt, a jóst kell kikérdezni mindenek előtt. Kreon is ezt tartja legcélszerűbbnek. Elhivatják hát a jóst, a ki jó ideig vonakodik megmondani a valót, végtére a király szemrehányó, gyanúsító szavai által fölbosszantva kijelenti, hogy maga a király a gyilkos s édes anyjának férje. Oidipos ezt rágalomnak tartva fölháborodik, de mégis töprengés fogja el a származására vonatkozó nyilatkozatokon.

1. *stasimon*. (463—512.) A kar nem adhat hitelt a jós szavának, hiszen Oidipos eddigelé a város jötevőjének bizonyult.

2. *episodion*. (513—862.) Kreon értesülvén, hogy őt a király Teiresiaszal egyetértő czinkostársnak tartja, haraggal lép föl ártatlansága védelmére, intve Oidipost, hogy vizsgálatlanul

ne vádoljon senkit. Oidipos azonban csak nem enged szemrehányó gyanujából, mignem Jokastenak sikerül lecsillapítani a férje és Kreon közt a viszálykodást, ámitásnak bélyegzi a jós művészetét. Ámde a «hármás keresztut» említése zavarba hozza a királyt, megretten, tudakozódó kérdéseire egyre oly feleleteket kap, a melyek összevágnak az ő esetével. Csak abban remél még, hogy a tudósító hírnök rablókról beszél s így ő egyedül nem lehet a gyilkos. Jokaste — hallván Oidipostól, hogy kik voltak szülei — abban bizik, hogy a jóslat szerint Laiost saját fia öli meg, holott Oidipos atyja Polybos, anyja meg Merope. Mindazáltal nagyobb bizonyosság kedvéért az illető szolgálért küldenek.

2. *stasimon*. (863—910.) A kar kivonja az erkölcsi tanúságot, hogy vesznie kell a gögősnék, ki sem az igazságtól, sem az isteni örök törvényektől nem fél, ki gonosz beszédű, szentségtelen.

3. *episodion*. (911—1085.) A megérkező hírnök elmondja, hogy Polybos meghalt s Oidipost akarja királynak az egész Korinthos. Jokaste a jóslat esalfaságát bebizonyítva látván, örvendve hívja férjét, ki vele együtt örül s gúnyolja a jóslatokat. De a hírnök azt is elmondja, hogy a király nem Polybos fia, csak mint talált gyermeket nevelte föl s Laios egyik pásztora vitte hozzá. Jokaste előtt egyszerre világos minden, vissza akarja tartani Oidipost a további tudakozódástól. De hiába. Oidipos nem hallgat reá s a királyné a néma kétségbeesés küzdelmével elrohan, Oidipost pedig gyöttri a kínos várakozás.

3. *stasimon*. (1086—1109.) A kar azon tündöklik, hogy ki lehet Oidipos anyja, nymphea-e, vagy istennő.

4. *episodion*. (1110—1185.) A megérkező pásztorban a korinthosi követ azt az embert ismeri föl, a kitől egykor a gyermeket átvette, az meg bevallja, hogy Jokaste adta át neki elvesztés végett a gyermeket, hogy így a jóslat teljesülését kikerülje. Most már Oidipos előtt is világos a való, bucsút mond a napvilágnak s lakába tér.

4. *stasimon*. (1186—1222.) A kar panaszdalt zeng a földi lét hiúsága s a szerenese változandósága fölött.

Exodos. (1223—1530.) A szolga elbeszéli a gyászos történetet, mely e közben a palotában lefolyt. Jokaste fölakasztotta magát, Oidipos pedig örvöngésében kiszurta saját szemeit. Ki is vezetik a királyt, a ki panaszosan mondja el gyászos végzetét, a kar részvételre indul. Végre megjelenik Kreon, tartózkodik minden

szemrehányástól. Oidipos rábizza Jokaste eltemetését s gondjaira bizza gyermekeit. A kar fejezi be a darabot, intőleg utalva az iszonyu balsors ádáz műveire.

Színészek. Az első színésznek jutott Oidipos szerepe, a másodiknak a pap, Jokaste, szolgál, követ szerepe s végre a harmadik adta Kreon, Teiresias és a hírnökét.

Jellemei. Oidipos oly természet, a mely testi és szellemi erejének teljes érzetében s tiszta szándokának tudatában gyorsan határozza el magát, enged az első benyomásnak, az érzés kormányozza, nem a reflexió. Az önmagába vetett tulságos bizalom természetszerűleg viszi a legnagyobb veszélybe s hite csak akkor rendül meg, mikor előtte áll az eltagadhatatlan valóság egész szörnyűségében. — Kreon itt egészen más, mint Antigonében; itt nemessége által tűnik ki, mely tetőpontját akkor éri el, mikor ama gondolat fogamzik meg lelkében a darab végén, hogy az árva gyermekekkel mint atya fog bánni. — Jokaste biztonságban érzi magát, hisz a gyermeket veszni tétette volt ki. De a hírek egyre világosabbá teszik előtte a helyzetet. Már tudja bűnét, de most a női lélek emelkedik fölül, hogy legalább férjét megmentse, és mikor látja, hogy lehetetlen, az elszántság öngyilkossá teszi. — A kar részvétellel kíséri a darab személyeit, tanácsokat osztogat, nem oldja meg a nehéz harcát a hiedelem és a király szeretete között, nem kételkedik ugyan az istenek mindenhatóságában, de csak akkor mondja ki elítélő nyilatkozatát, mikor a bizonyíték kétségtelen.

A tragikum lényegesen elüt attól, a melyet Aiskhylosnál láttunk. Oidiposban az akarat szabadságának nincsen választása, a végzet megmásíthatatlanul nehezkedik reá. Egyáltalán az igazság mellett van, kutatja ártatlan rajongással. Sorsát azon tragikum alkotja, melyet az akaratlan és öntudatlan, végzetes szenvedés tragikumának neveznek. Igaz ugyan, hogy modern felfogás szerint a bűnhődés nincs egyenlőben a vétséggel, csakhogy nagy tévedés volna a modern felfogás szerint itélni meg.

Az előadás és nyelvi itt is Sophokles mesteri kezére vall. Új mondatfűzésekkel, új szavakkal s fordulatokkal találkozunk. Összes darabjai közt ebben van legesekelebb énekrész, az episodionok részarányos elrendezése pedig arra mutat, hogy egyike e mű a költő legkésőbbi alkotásainak.

A darab irányára nézve megjegyzendő, hogy Sophokles itt nem valamely erkölcsi vagy vallási tételt akar szemléltetni, hanem azt, hogy mily könnyen belebeszéli magát az ember abba,

hogy kötelességet teljesít, holott tényleg csak személyes tekinteteknek hódol, nem gondol semmivel, hogy ennek eleget tegyen s nem veszi észre, mint ássa meg saját sírját, a melybe multhatatlanul bele kell hullania.

Trilógiának tartják e művet, Antigone és Oidipos Kolonosban cz. művekkel, azonban e három thebai tragédiában csak a tárgy függ össze, de a kidolgozás és a szerkezet teljesen önálló mindegyikben. Ugyanazon mondané körhöz tartozik mind a három, de pl. Antigonében a személyek jellemének felfogása, festése, a mondané földolgozása s maga a verses alak is lényegesen eltér a másik két dráma megfelelő sajátságaitól.

5. *Trakhisi nők*. Deianeira panaszával kezdődik, a ki azon kesereg, hogy több mint egy év óta nem kapott értesítést férjéről, Heraklesről. A trakhisi nőkből álló kar — a honnan a darab nevét vette — vigasztalja, fia, Hyllos meg elmondja, hogy atyja Oikhialia ostrománál van. Mig Hyllos biztos értesítésért megy, megérkezik Likhas, a híradó s elmondja, hogy közeleg már Herakles számos fogolylyal, köztük van az elesett királynak, Eurytosnak leánya is, Jole. Deianeira örömmel fogadja az érkezőket, de csakhamar fölébred lelkében a féltékenység s Likhas által Heraklesnek küldi azt a ruhát, a melyet Neos kentauros ajándékozott neki s a mely állítólag állandóvá teszi férje vonzalmát iránta. De egyszerre balsejtelmé támadt s csakugyan jó is Hyllos a panaszszal, hogy anyja férjének gyilkosa lett. Deianeira kétségbeesetten kivégzi magát. Midőn Herakles haldokolva behozzák s értesül neje sorsáról, adítja a jóslat teljesülését, hogy halott (Neos) fogja őt megölni: Jole Hyllosra bízva, meghagyja fiának, hogy vigye fel őt az Oita hegyére s ott égesse el testét a máglyán.

E darabban legtöbb érdeket bizonyára Deianeira kelti, a ki, bár kellemetlenül érinti Jole megérkezése, mégis teljes jóindulattal küldi a ruhát férjének s ennek tragikus hatását nem is gyanítja. Herakles szenvedései, emésztő kínjai borzasztó hatást tehetnek a nézőkre. A lélektani mozzanatok azonban nem eléggé mélyek, a prologos hosszadalmas, s ezért van, hogy egyesek elvitatják e művet Sophoklestől s fiának, Tophonnak adják. Ez azonban nem bir alappal, csak annyi tény, hogy a szöveg nagyon megromlott állapotban maradt ránk.

(Vége következik.)

IRODALOM.

Endrődi Sándor: A magyar költészet kincsesháza.

Ritka irodalmi becsű, értékes mű jelent meg az Athenaeum kiadásában. Endrődi Sándor új anthológiája ez, melyet a kiváló költő Erdélyi Pál, Kardos Albert és Négyesi László közreműködésével szerkesztett s melynek talalós címe: A magyar költészet kincsesháza.

A mű, mint szerzője — jobban mondva szerkesztője — az előszóban mondja: «Tisztán oktatási célból» létesült a magyar tanulóifjúság és a család számára. E czélt a szerző nemcsak elérte, hanem messze túl is haladta, a mennyiben terjedelmes műve nemcsak hasznos, hanem egytálla gyönyörködtető olvasmánya lehet nemcsak a tanulóifjúságnak, hanem mindenkinek, a ki fogékony a költészet örökség, öröküde termékei iránt.

1508 sűrűn nyomtatott lapon együtt van itt minden szép költemény, — legyen az bármely műfajból való — melyet a magyar muzsa a legrégebb időktől napjainkig alkotott. S nemcsak műfajok szerint vannak csoportosítva a szebbnél szebb versek, hanem egytálla kor szerint is a legszigorubb kronologikus sorrendben. A szerkesztő fölvette művébe a legújabb költői nemzedék alkotásait is s így műve nélkülözhetetlen segédkönyvévé lett az irodalomtörténetnek, annál is inkább, mert a tanuló semmiféle más könyvben ily czélszerűen csoportosított költészet történeti anyagot nem találhat.

A költemények ily rengeteg halmaza mellett szinte bámulat, hogy Endrődi egyetlen oly verset sem vett föl a gyűjteménybe, mely a közepszerűség színvonalán jóval fölül ne emelkednék. s bár közel 300 költő van képviselve a kötetben versekkel, egyetlen oly név sem fordul elő, mely a muzsa fölkel papjai névsorában elő nem fordulhatna.

Emeli az anthologia nagy értékét az elméleti rész, melyet a főlebb említett szakemberek irtak, rövid, de tartalmas, pregnáns értekezésekben adván az irodalomtörténet, a vers- és költészet s az egyes műfajok ismertetését. A magyar költészet történetét Kardos Albert, a versant Négyessy László, a műfajok ismertetését Erdélyi Pál és Endrődi Sándor irták meg a kitünő munkában. Az elméleti rész kiegészítését képezi a rendkívüli gazdag, tulajdonképeni anthologia, melynél értékesebbet, becsesebbet a magyar irodalom nem tud felmutatni.

Epp ezért nemcsak a tanulóifjúságnak, hanem minden művelt magyarnak soha unalmassá nem váló olvasmányát kell hogy képezze e könyv, s egyetlen könyvállványról sem volna szabad hiányoznia, mert kulturális missziója van a magyar család körében.

Az 1508 lapra terjedő, rendkívüli díszszel kiállított díszes kötésű munkának — melyet az Athenaeum adott ki — aránylag rendkívül olcsó ára 5 frt.

Szülő ennél szebb, hasznosabb ajándékot nem vehet tanuló gyermekének, családfo családjának.

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

Pécsi áll. főreáliskola.

Magyar nyelv. 1. Népies elemek Arany J. költészetében. 2. Széchenyi, Kossuth és Deák életviszonyai és jellemvonásai alapján vonjunk e három férfi között párhuzamot. 3. Az állatok és növények alkalmazkodása a földrajzi és éghajlati viszonyokhoz.

Német nyelv. Szabad themául: Schuld und Sühne des dramatischen Helden Wallenstein. Fordításul: A romantikus iskola. Endrei A. Német stílygyakorlatok 126—127. lapon.

Francia nyelv. A XVII. század irodalma. (Haraszti Gy.: Francia költészet 4. lap és Bechtel A.: Fr. Chrestomathie, 5. lap.)

Mennyiségtan. 1. Ha egy kétjegyű számot a tízesek helyén álló jegyével sokszorozunk, az eredmény 295; ha ellenben az ugyanazon, de fordított rendben irt jegyekből álló számot a tízes helyen állóval szorozzuk, a szorzat 855. Melyik ez a szám? 2. Egy egyenes körkúpba, melynek az alapkör sugara = r és a magasság = m , gömböt irtunk; ez utóbbit egy a kúp alapjával párhuzamos sík érinti. Hogyan aránylanak a lemetsett kúp, a gömb és az egész kúp térfogata? ($r = 10$ m., $m = 20$ m.)

Pécsi kath. főgimnázium.

Magyar nyelv. 1. Irodalmunk érintkező pontjai történetünk főbb eseményeivel. 2. Mily viszonyok között és miként illeszkedik bele a magyar nemzet az európai államok közé. 3. Az elektromos áram hatásai és azok gyakorlati alkalmazása.

Német nyelv. Nagy Frigyes.

Latin nyelv. Helyesen nevezi Ciceró a történelmet az élet mesterének.

Görög nyelv. Platonis Protagoras. (C. XII.)

Mennyiségtan. 1.

$$x + \frac{6a + 2}{x - 2a} = 10 \frac{x - 10}{x - 2a}$$

egyenletnek az «a» mely értékei mellett egyenlők a gyökei és melyek ezen gyökök? 2. Ha ABC \triangle területe 715 m², AB oldala 53.4 m. és az ezen oldalon fekvő szögek egyike 38°47'30", mekkorák a \triangle hiányzó alkotórészei és mekkorák azon kúpok felületeinek és köbtartalmainak különbségei, melyeket az AB és a BC oldala a \triangle -nek leírnak, ha a \triangle az AB oldalhoz tartozó magasság körül egy teljes forgást végez.

Rozsnyói kath. főgimn.

Magyar nyelv. 1. A költészet hatása az emberi kedélyre. 2. Mit értünk irodalmi műveltség alatt és melyek annak kellekei. 3. A vas.

Német nyelv. Bürger «Lenore» cz. balladája. (Fejtegetés.)

Latin nyelv. Horatius Flaccus dalai. (Fordítás.)

Görög nyelv. Platon, Sokrates védőbeszédéből.

Mennyiségtan. 1. Valamely mértani feladvány negyedik tagja egyenlő 320; a 8 ik tagja 81920; mily nagy a mértani haladvány első nyolecz tagjának összege? 2. Valamely henger alakú csőnek külső átmérője $D = 45$ cm., belső átmérője $d = 30$ cm., a hossza 7 méter; mekkora a cső köbtartalma, összes belső és külső felülete.

FEJTÖRŐ.

1. Számítási kérdés:

A khiosi bornak metrését egy minéért vették Socrates idejében, hány frtba kerülne eszerint egy hektoliter? Egy metrés = 39.39 liter és egy mina = 39.29 frt.

2. Földrajzi kérdés:

Melyik államban fekszik és mi a neve ama tengerparti városnak, mely a hasonló nevű öbölben fekszik és maga a város a világnak legnagyobb forgalmu kávépiaza? (Beküldő: Császár József.)

3. Történelmi kérdés:

Ki volt az a híres francia vezér, a ki elébb leverte a poroszoktól, de azután ő verte le azokat. Ezután melyik országba tört? Később egy vereség miatt mit akart? Hová menekült, hol halt meg és mikor?

4. Természetráji kérdés.

Melyik növény az, mely a szántóföldeken igen gyakori? Gyökere kétévi, orsóalaku, váltakozva álló levelei szárnnyasan hasogatottak és fodrosak s aljuk rendszeren pókhálósan szőrös, virága csöves. Melyik rendbe és családba tartozik? (Beküldő: Hodács Agoston.)

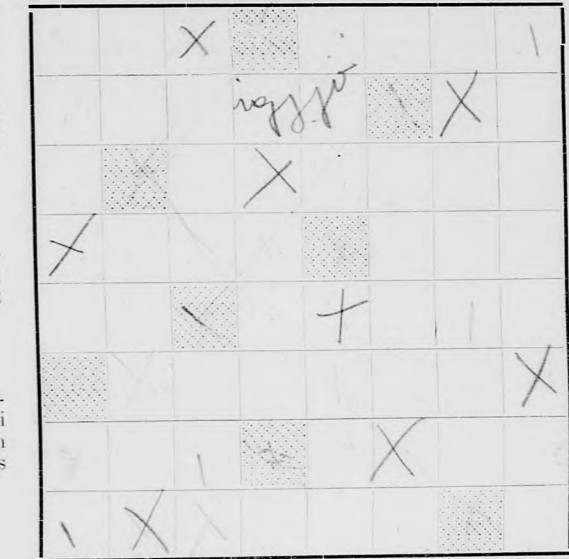
5. KIRÁLYSÉTA.

— Kilényi testvérektől. —

te	tő	Ke	már	Jó	dön	vel	fe
su	cség	ve	vel	nyá	szár	Jó	lénk
ró	gá	Ve	est	szép	vár	hűs	vel
me	don	sze	nus	pi	ve	Jó	fe
jár	rel	Tő	ged	heg	szár	hűs	lénk
lány	Sok	nyug	dön	már	est	nyá	Jó
ka	a	pá	vó	ve	szép	vel	dön

Csak azoknak neveit közöljük, a kik legalább 4 rejtvény helyes megfejtését beküldik a határidőig. A megfejtők közt egy értékes könyv sorsoltatik ki. **Megfejtési határidő: 1895. május 19.** A határidőn túl beérkező megfejtéseket nem vesszük figyelembe.

A 17-ik számban közölt talányok megfejtései: Számítási kérdés: $x = 5, 7$; $y = 7, 5$. — **Földrajzi kérdés:** Auckland szigeteket, melyeket Briston kapitány fedezett föl 1849-ben. Jelenleg az új-szealandi kormányzóshoz tartoznak. — **Történelmi kérdés:** Az avarok, kik a hun-scytha néptörzshöz tartoztak. Eredetileg «var» és «chan» volt a nevök, de történelmi nevezetességre avar név alatt tettek szert. — **Természetráji kérdés:** A közönséges menyét (Mustella vulgaris) (a gerincesek körébe s a ragadozók osztályába tartozik. — **Sakkalány:**

Az összetett számrejtvényé: Baróti Szabó Dávid — Egy ledölt diófahez. Az egyes szavak értelme: Dávid, ősz, bóra, Gerő, Hortobágy, dárda, Zsófia, Toldi, elf.

Helyesen megfejtették: Debiczky Mihály, Szárnyas Kálmán, Kaiser Lázár, Németh István, Császár József, Schandl testvérek, Hoffer Kálmán, Perl Jenő, Bogdán Géza, Bornstein Andor, **Tóth Gyula**, Jasznovits István, Petikoszich András, Horvátszky Tamás, Kovács János, Kaltenecker Károly, Kátay Ferdinánd, Reitter József és Ferencz, Varga Elemér, Márk Imre, Schaffer István, Maczeka Gábor, Szonka György, Oppenheimer Ferencz, Jugá Jusztin, Wiener Adolf, Butics Jenő, Fleckenstein János, Porde Gyula, Strasser Erich, Stein Mór, Horváth Dénes, Mosonyi Emil, Lamemann Emil, Neumann József, Stern Mór, Granitz Géza.

A jutalmat Tóth Gyula (lakik Miskolczon, Szentpéteri-kapu 2.) nyerte el, kinek a könyvet a kiadóhivatal megküldi.

VEGYESEK.

A Tanulók Lapja szerkesztősége május 1-től kezdve a Kosmos műintézet épületébe helyeztetven át, figyelmzettetjük olvasóinkat, hogy ezentul minden küldeményt VI., Aradi-utca 8. sz. alá czimezzenek. A más czimen küldött s esetleg eltévedő levelekért nem vállalunk felelősséget.

Idegen népek dalai és építésze. A sepsi-szentgyörgyi kollegium tanárai és tanuló ifjusága ezen czim alatt május 1-én d. u. 3 órákor az intézet dísztermében igen jól sikerült matiné-t tartott. Műsor a következő volt: 1. a) Jelige. b) Svéd dal: «Gőzhajón» Linblad Frigyesről, előadta a kollegiumi nagy vegyeskar dr. Farnos Dezső r. tanár vezetés alatt. 2. Ókori népek építés modorai, felolvasta és képekkel illusztrálta Végh Endre főgymn. tanár. 3. Keleti-dal: «Ázra» Rubinsteintől, előadta a városi vegyes női dalkar, dr. Farnos D. vezetés alatt. 4. Francia néprománéz: «Jean Renault legendája a Szász K. fordításában szavalta Fábrián László VIII. o. t. 5. Finn népdal: «Ott van a kedvesem» előadta a kollegiumi vegyes magán dalkar. 6. Német néprománéz: «A két királyi gyermek» a Szász K. fordításában, szavalta Balázs Sándor VII. o. tanuló. 7. Török bordal: a Goethe szövegére írta Mendelshon B. F. előadta a kollegiumi férfi kar Szász Béla tanár vezetés alatt. 8. Olasz népdal: «A tavasz» előadja a kollegiumi nagy és magán vegyeskar a Donáth Mátyás V. o. és Steitz Ottó II. o. szólókéttősével.

A budapesti ref. főgymn. ifj. önképző-körének gyűlése f. hó 4-én. 1. Petrich (VII.) Eckerhardt krónikáját ismerteti részletesen. 2. Gonda (VII.) egy gyenge balladát bírál, III. fokot kap. 3. Forschner (VII.) Kiss J.: «Rab asszony» cz. költeményét szavalja nagy hatással. I. fokot kap. 4. Fülep (VIII) két verset bírál. Az egyik felülvizsgálat végett Neumannak adatik ki, a másik megkapja a dicséretet. Czime: «Balogh Éva», szerzője Henszelmann Gy. (V.) N.

Eötvös József báró emléke. A VII. ker. állami főgimnázium hatvan növendéke Margalits Ede dr. igazgató vezetésével és több tanár kíséretében kirándult Eresibe Eötvös József báró sírhelyéhez, hol a Szózat és Himnusz elénekzése után az igazgató és Blumgrund Béla VIII. o. tanuló hazafias beszédet tartottak és a sírra díszes koszorút helyeztek.

A VII. ker. magy. kir. áll. főgymnásium önképző köre folyó évi május hó

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

4-én Cherven Floris dr. igazgató úr nevénapján, d. e. 11 órákor az intézeti rajztermében (VII., Bercsényi-utca 5. sz.) nyilvános felolvasó gyűlést tartott. A gyűlés napirendje a következő volt: 1. Gaudeamus igitur. Éneklé az énekkar Erődi Ernő tanár ur vezetésével. 2. Jelentés a pályázatokról Blumgrund Béla ifj. eln. 3. Pályanyertes művek felolvasása és szavaltatok. 4. Díjak kiosztása. 5. Gaal: Serenade: Előadja az intézeti zenekar Zerkovitz Rezső vezetésével.

A brassói róm. kath. főgymnásium f. hó 4-én tartotta 14-ik rendes gyűlést. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után szavaltak: Otrobán Radó VI. o. t. Tóth Kálmán «Szilágyi Erzsébet»-ét, Lőrincz J. VII. o. t. Vörösmarty «Hontalan»-ját, előbbi jobban, utóbbi csekélyebb eredménnyel. Ezután a versenyszavaltatok következtek. A VII. osztály részére Tompa «Sirboltban» című költeményére hirdetett pályadíjat a kör minden kételkedés nélkül, eljenzések között ítélte oda az egyedül jelentkezett Kovácsy Dénesnek. A VIII. osztályból kettő jelentkezett a királyi monológjának előadására, Vörösmarty «Csongor és Tündé»-jének V. felvonásából; ámbar Major jobban szavalt, mint Verzár, vezető tanár ur mégis megosztandónak vélte a kettő közt, a mit a kör elfogadott. Végül felhívja vezető tanár ur a hivatalnokokat, hogy a zárógyűlésre, mely nyilvános lesz, az önk. kör ez idei életéről részletes kimutatást készítsenek. A gyűlés névsorolvasással ért véget.

Szerkesztői üzenetek.

Perl Imre. Szeged. Nem emlékezünk arra a dolgozatra, de majd utána nézünk. Annyi nálunk a dolgozat s a levél, hogy azok között könnyen el is tévedhetett. Kis türelmet kérünk. **Kilényi testvérek.** Arad. Legközelebb jönnék. **Gödri Béla.** Brassó. A mint kissé rendbe jövünk, azonnal elküldjük. **Bajkó Zs.** S.-Sz.-György. Köszönjük figyelmét, de az érettségi feladatok megvannak nekünk. **Kún B.** Hmvasárhely. Azt hisszük, nem nagy baj. A fejtörők összeállítását nem maga a szerkesztő végzi s ha az alkalmazott ilyen kis hibát elkövet, ne nehezteljenek érte a szerkesztőre. **Csizsár J.** Ön egyik legszorgalmasabb munkatársunk a «Fejtörők» készítésében. Valóban nem vettük észre, hogy az a földrajzi kérdés kétszer jelent meg a mi lapunkban. **Kún Béla.** Mind a kettő megérdemelte. **Hidvégi J.** Arad. A szótagrejtvény gyenge. **Janisch L.** Eperjes. Levél meg. **L. J.** Debreczen. Fordítás németből. **Huszár Gy.** N.-Kőrös. Kérjen Bódogh J. úrtól, Bpest, központi távirada.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnásiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan szamittanak.

Báró Eötvös József
síremléke.

Lapunk múlt számában említettük, hogy a VII. ker. áll. főgimnázium növendékei tanáraik vezetésével kirándultak Eresibe, Eötvös József báró sírhelyéhez. Képünk Eötvös síremlékét ábrázolja.

Eötvös sírja a Lillenthal báró-család kriptájában van, mely képünkön nem látható, s mely fölött esinos kis kápolna áll. A sír maga több öl hosszú és széles, vasráccsal kerített helyen van, előtérben a magas obeliszkkel, mely a Dunán hajón jövet messziről látható, mivel a kripta magas hegyen van, honnan az egész Csepel sziget a maga fehér-tornyú templomaival látható le Adonyig s föl a budai hegyekig.

Az obeliszk sósokuti kőből van s majdnolc méter magas. A Duna felé eső részén Eötvös domborművé feje látható, alatta ezen fölirással: Épült közadakozásból 1871.

